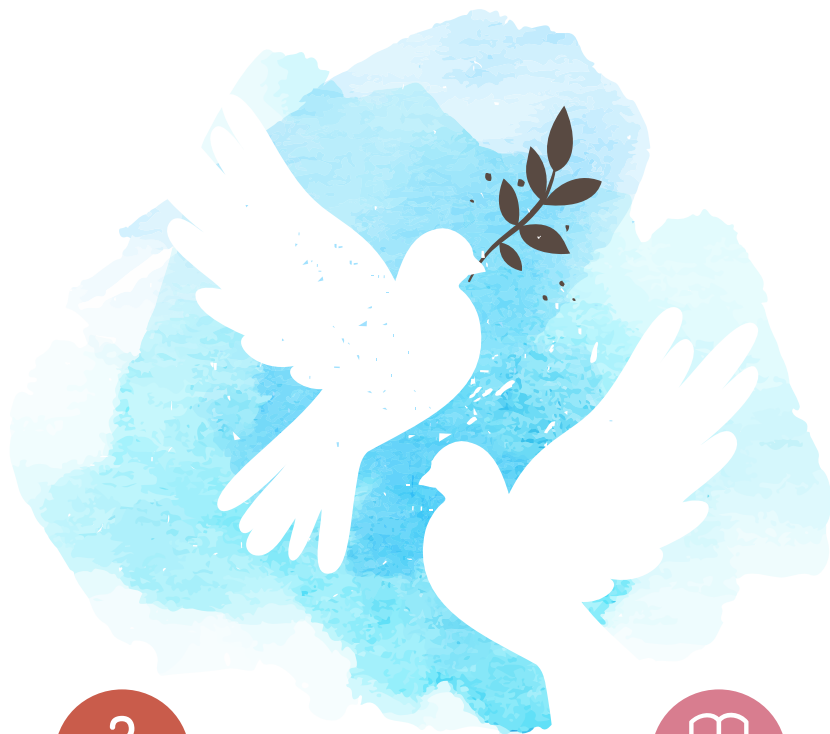

יום כיפור שלי

אסופת תפילות, פיוטים וסיפורים ליום הכיפורים

עריכה: פנינה גפן, דבורה זגורי / עיצוב גרפי: עמשא מנחם

כל נדרי

כל נדרי היא התפילה הפותחת את יום הכיפורים בכל קהילות ישראל. כדי להכנס נקיים וחדשים ליום הקדוש אנחנו מתירים את כל הנדרים שנדרנו, ההרגלים והמחשבות שכובלים אותנו מלהשתנות.

כל נדרי וְאֶסְרֵי וְיִשְׁבְּעֵי וְחֲרָמֵי וְקֹנָמֵי וְקִנְיָסֵי וְכַנּוּיֵי,
דְּאֵנְדְּרָנָא וְדְּאִשְׁתְּבַעְנָא, וְדְּאֲחֲרֵימְנָא וְדְּאֲסִרְנָא עַל נַפְשֵׁימֵנָא
מִיּוֹם כְּפוּרִים זֶה עַד יוֹם כְּפוּרִים הֵבֵא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה,
סְלַח נָא לַעֲוֹן הַעֵם הַזֶּה כַּגְּדֹל חֲסֶדְךָ
וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לַעֵם הַזֶּה עֲמַצְרִים וְעַד הַנְּהַ וְיִשָּׁם נְאֻמְךָ,
וְיֵאמֶר יי סְלַחְתִּי כְּדַבְּרְךָ:

החליל

ערב יום הכיפורים הגיע. כל אנשי הכפר התקבצו בבית הכנסת יחד עם הבעל שם טוב הקדוש. רגע לפני שהתפילה התחילה, נכנס אל בית הכנסת איש מבוגר וכפוף, ואיתו נער צעיר. שניהם לבשו בגדים פשוטים, ולפי האבק שעל הבגדים שלהם, ניכר שהגיעו מרחוק. בכל שנה נהג האיש להגיע מרחוק כדי להשתתף בתפילות של הבעל שם טוב. השנה, החליט האיש להביא איתו את בנו. הבן היה רועה צאן. הוא לא הצליח לקרוא ולכתוב ובזמן שחבריו למדו בבית הספר הוא הסתובב במרעה עם הכבשים שלו.

בסופה של התפילה, האיש ובנו פרשו לישון, ולמחרת הם שוב התיישבו בפינת בית הכנסת.

הנער התבונן במתפללים ובטליתות הלבנות וזכר בכבשים הלבנות שמחכות לו בבית. היד שלו נכנסה לכיס וליטפה את החליל. "אבא.."
לחש הנער. "מתי כבר מותר להוציא את החליל?"

"לא עכשיו", אמר לו האב. "עכשיו מתפללים בשקט".

התפילה המשיכה. אחרי תפילת שחרית התפללו מוסף, כרעו והשתחוו, והמשיכו למנחה, וקראו על יונה במעי הדג, והשמש החלה לאט לאט לשקוע.

הגיעה תפילת נעילה. הבעל שם טוב עמד לפני הבמה וכולם חיכו שיתחיל להתפלל, אך הבעל שם טוב שתק. המתפללים חיכו וחיכו אך הבעל שם טוב לא פתח את פיו.

היתה דממה בבית הכנסת. ציפור לא צייצה. כלב לא נבח. חתול לא יילל. ולפתע, שריקה רמה פילחה את

השקט. הנער אחז בחליל שלו, שרק ושרק, שוב ושוב. המתפללים הביטו בו המומים, והאב היה כעוס ומבוייש. הבן שלו מחלל בחליל ביום הכיפורים! איזו בושה!

האב בקושי הרים את עיניו, אך להפתעתו ולהפתעת המתפללים, הבעל שם טוב חייך חיוך גדול. פניו האירו ושמחה גדולה מילאה את ליבו. "איזו תפילה יפה", אמר הבעל שם טוב. "איזו תפילה יפה ומתוקה."

"לא יכולתי להתחיל את התפילה כי הרגשתי ששערי השמים אינם פתוחים", הסביר הבעל שם טוב. "עמדתי וחיכיתי, אולי, אולי ייפתחו השמים ותפילתינו תישמע. והנה, זעקת החליל של הנער הזה פתחה את שערי השמים. הנער הזה, אולי לא יודע להתפלל מתוך סידור, אך הלב שלו זועק תפילה, ובזכותו נוכל כולנו להמשיך את תפילתינו."

דמעות שמחה והתרגשות עלו בעיני האב, והודיה גדולה בליבו.

?

- ♦ האם רציתם פעם להתפלל ולא הצלחתם?
- ♦ מה יכול לדעתכם לעזור לתפילה 'תקועה' לצאת?

לך אלי תשוקתי

פיוט זה פותח את תפילות יום הכיפורים בקהילות ספרד. בפיוט זה פונה המשורר רבי אברהם אבן עזרא אל הקב"ה באופן אישי מאד, ומבקש ממנו להתקרב אליו ולקבל את התשובה שלו.

לך אלי תשוקתי, בך חישקני ואהבתי,
לך לבי וכליותי, לך רוחי ונישמתני:
לך ידי לך רגלי, ומעך היא תכונתי.
השיבני ואשובה, ותרצה את תשובתי:
והורני דרכיך, וישר את-נתיבותי,
ותישמע את תפילתי, ותענה את-צתירותי:
בכל-לבי דרשתיך, ענני זה דרשתי.
וביאוני לגן עדנך, ויטם תהיה ושיבתי,
ואתעדן באורך, ויטם כבוד גנותי:
ואור גנוז לפניך, והי סתרי וסבתי,
ותחזת צל כנפייך, תנה נא את-טחצתי:

?

- ♦ ממי אתם רוצים לבקש השנה סליחה?
- ♦ האם הייתם רוצים שמישהו יבקש מכם סליחה?
- ♦ מה עושים אם רוצים לבקש סליחה אבל מתביישים?

סליחה

פנינה גפן

סליחה מהתיק
סליחה מהקלמר
סליחה מהעפרון
שבטעות נשבר

סליחה מהספריה
על הספר שאבדתי
סליחה מהשם
על הברכה ששכחתי

סליחה אמא,
את בטח מבינה
סליחה אבא
זה לא היה בכונה

סליחה חבר
סליחה גם אח
באמת שהשקר
נפלט לו סתם כך

ועכשו אני מוכן לחג
ברצינות, לא בדיחה.
רק האם יש אי שם מישהו
שירצה לבקש ממני סליחה?

בפיוט שכתב רבי אמנון ממגוצא מתואר הקב"ה כשופט והאדם כנידון הממתין לגור דינו. האדם זמני בעולם ומבקש מהקב"ה חמלה באמצעות תשובה, תפילה וצדקה. לפיוט לחנים עתיקים, וקהילות רבות שרות את הפיוט בלחן מרגש במיוחד שכתב חבר קיבוץ בית השיטה, יאיר רוזנבלום.

ונתנה תקף קדשית היום כי הוא נורא ואים
ובו תנשא מלכותך ויבון בחסד בסאך
ותשב עליו באמת

אמת כי אתה הוא דין ומזכים ויודע ועד
וכותב וחזתם וסופר ומונה
ותזכר כל הנישכחות ותפתח את ספר הזכרונות
ומאליו יקרא וחזתם יד כל אדם בו

וביסוף גדול יתקע וקול דמטה דקה ישמע
ומלאכים יחפזון וחיל ורעה יאחזון
ויאמרו הנה יום הדין לפקד על צבא גרום בדין
כי לא יזכו בעיניך בדין
וכל באי עולם יעברון לפניך כבני גרון
כבשרת רועה עדרו מעביר צאנו תחת יטבטו
כן תעביר ותספר ותמנה ותפקד נפש כל חי
ותחתך קצבה לכל בריה ותכתב את גור דינם

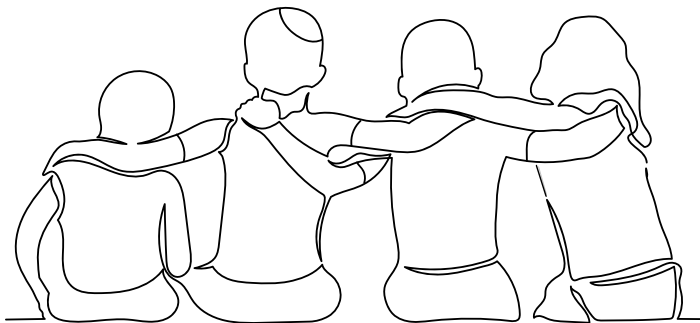
בראש השנה יכתבון וביום צום כפור יחתמון
ותשובה ותפלה וצדקה
מעבירין את רע הגזרה

היודי הוא מרכיב עיקרי בתפילת יום כיפור ובו אנחנו מתוודים בקול על החטאים שלנו ומפרטים אותם כדי שנוכל לשנות, לתקן את דרכנו.

אישמנו, בגדנו, גזלנו, דברנו דפי, העונו, והרשיענו, זדנו, חמסנו, טפלנו
שקר, יעצנו רע, כזבנו, לצנו, טרדנו, נאצנו, סרדנו, עונו, פשיענו, צרדנו,
קשינו ערף, רשיענו, שחחנו, תעבנו, תעינו, תעתענו, סרנו טמצותיך,
ומעשפטיך הטובים ולא יסוה לנו, ואתה צדיק על כל הבא עלינו, כי
אמת עשית ואנחנו הרשיענו.

- ♦ ביום הכיפורים מתוודים על מעשינו הרעים ומקבלים על עצמינו שלא נעשה זאת שוב.
- ♦ מה יכול לעזור לנו להיפרד ממעשים רעים?
- ♦ מאיזה הרגל רע הייתם רוצים להיפרד השנה?
- ♦ אם הייתם צריכים להחליט על דבר טוב שאתם מקבלים על עצמכם - מהו הדבר?

הטריה נצצה כמו העיניים של הרב עזרא. שמח הבן איש חי על המתנה, עיין במחזור התפילה שעה ארוכה, והעתיר שבחים על הרב עזרא. "עבודה נהדרת עשית בני" הוא אמר. אך כשהגיע אל תפילת המנחה של יום הכיפורים התכרכמו פניו: "קרתה כאן תקלה. תפילת 'אשמנו' נשמטה מן המחזור!"

"לא, לא" מיהר להשיב הרב עזרא להרגיע "אין זו תקלה. בכוננת תחילה השמטתי את הפיוט, הוא ארוך מדי ורציתי לקצר את התפילה." אבל הבן איש חי הניד בראשו ואמר לו: "לא בני, את הפיוט הזה אי אפשר להשמיט, את יום הכיפורים אי אפשר לעבור בלי לומר 'אשמנו' שבו אנו מתוודים על חטאינו. רק אם אדם מבין מה הוא עשה ואם הוא לוקח אחריות על כך, הוא יכול גם לשנות את מעשיו ולבחור מחדש"

הרב עזרא הינהן בראשו. הוא הבין. אסף הרב עזרא את הדפים וחזר אל בית הדפוס שלו. בעותקים הבאים שהדפיס תפילת 'אשמנו' הופיעה במלואה.

בעיראק הרחוקה חי הרב עזרא דנגור, רבה הראשי של עיר הבירה בגדד. אם יורדים בגרם המדרגות הצמוד לביתו, מגיעים לחדר גדול עם תקרה גבוהה. במרכז החדר עמדה מכונת דפוס. המכונה היתה גדולה, יקרה וחשובה מאד, כי בעזרתה הצליח הרב עזרא להדפיס כתבי יד וספרי תפילה חשובים איתם יהודי עירק התפללו ולמדו. לא רק יהודי עירק נהנו מהספרים שהודפסו בבית הדפוס של הרב עזרא - גם יהודי הארצות השכנות קיבלו משלוחים של ספרים וסידורים שהגיעו למבוגרים וגם לילדים. מכל הספרים שהדפיס, חיכה הרב עזרא להדפיס את מחזור יום הכיפורים. הוא אהב את התפילות ואת הפיוטים וכשהיה מכין את התפילות לדפוס היה מזמר את המזמורים ואת הפיוטים וריח דיו טרי עלה באויר. כאשר סיים את הדפסת מחזור תפילות ליום הכיפורים נתן לדיו להתייבש ורץ עם הדפים הטריים ביד אל ביתו של גדול חכמי בגדד, הרב יוסף חיים הידוע בכינוי הבן איש חי. הוא פרש בפניו בהתרגשות את הדפים הריחניים והדיו השחורה,

אוחילה לאל אחלה פניו
אישאלה מנינו מענה ליסון
אישר בקהל עם אישיר עזו
אביעה רגנות בעד מפעליו
לאדם מערכי לב ומה מענה ליסון
אדני יפתי תפתח ופי יאיד תהלתך

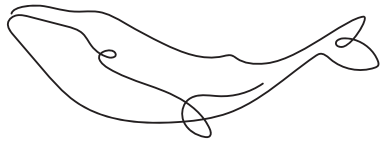

כתר יתנו לך ה' אלהינו מלאכים המוני מעלה
עם עמך וישראל קבוצי מטה.
יחד בלם קדשה לך וישראל

- ♦ ביום הכיפורים נהוג ללבוש בגדים לבנים.
- ♦ מדוע לדעתכם לובשים לבן?
- ♦ מה מרגישים כשלוברים לבן?
- ♦ באילו עוד הזדמנויות בחיים לובשים לבן?

יונה במעי הדג

האניה הקטנה וכולם התחילו לצעוק ולהתפלל, כל אחד לאלוהיו, שיציל אותם. באותו זמן, יונה ירד אל בטן האניה ושכב לישון. הוא לא הרגיש את הסערה והוא היה שקוע בחלומות נעימים.

טילטול חזק בכתפו העיר אותו. היה זה רב החובל שעמד לידו וצעק אליו: קום, יונה! מה אתם נרדם? קום קרא אל אלוהיך!

הסערה לא נרגעה ואנשי האוניה החליטו להפיל גורל ולגלות מי האשם בסערה. כתבו על פתקים את השמות והוציאו פתק אחד. על הפתק היה כתוב יונה.

הסתכלו האנשים על יונה בפליאה: איך יכול להיות שהסערה בגללו? יונה היה נראה איש טוב ונעים. ביקשו האנשים מיונה לספר להם מי הוא ולאן הוא נוסע. סיפר להם יונה כי הוא עברי וכי ה' שלח אותו למשימה, אך הוא ברח מפניו. פחד גדול נפל על האנשים באניה. מה יהיה? האם כולם יטבעו בכלל יונה?

הציעו להם יונה לקחת אותו לזרוק אותו אל הים. מה פתאום, נבהלו האנשים, אתה תטבע ותמות! מיד החלו לחתור חזרה אל היבשה, אולי יצליחו להגיע לחוף. אך הסערה היתה

על שפת נהר החידקל הרחוק היתה פעם עיר ושמה נינווה. העיר היתה יפה מאד אבל האנשים שחיו בה לא היו יפים כמוה. המעשים שלהם היו רעים מאד, והם התנהגו רע מאד אחד עם השני - שיקרו, גנבו ואפילו הרגו. ראה ה' את מעשיהם של אנשי נינווה וביקש להוכיח אותם על מעשיהם. פנה אל יונה הנביא ואמר לו: יונה, קום לך אל נינווה והוכח את אנשי העיר על מעשיהם הרעים.

אבל יונה לא רצה ללכת אל נינווה ולהוכיח את אנשיה. מה עשה? החליט לברוח מפני ה'. הלך אל עיר הנמל יפו ועלה על אניה שהפליגה אל תרשיש. אסע אל תרשיש ואנשי נינווה כבר יסתדרו בעצמם, חשב יונה לעצמו. יונה חשב שהוא יוכל לברוח רחוק רחוק ולעשות מה שמתחשק לו, אבל מפני ה' אי אפשר לברוח.

האניה הפליגה בים, והיה מזג אויר יפה ונעים, אך לפתע התקדרו השמים והחלה סערה. הגלים טילטלו את האנייה והיה נראה שעוד רגע היא הולכת לטבוע. נוסעי האניה נבהלו מאד והחלו לזרוק לים את החפצים שהיו להם. הם חשבו שאולי כך יקלו על האניה והיא לא תתהפך. אך זה לא עזר. הסערה טילטלה את

מראה כהן

את הפיוט שרים כחלק מסדר העבודה בתפילת יום הכיפורים. הפיוט מתאר את היופי המיוחד של הכהן הגדול. בזמן שבית המקדש היה קיים, הכהן היה נכנס לקודש הקודשים ומבקש מחילה על חטאי בני ישראל. כשיצא מקודש הקודשים עם ישראל הבין כי ה' סלח לו ושמחה שמחה גדולה.

אָמַת מַה נִהְדָר הִיָּה כֹהֵן גָּדוֹל
בְּצִאתוֹ מֵבֵית קֹדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים בְּשָׁלוֹם בְּלִי פֶגַע

כִּאֲהֵל הַנִּמְתָּח בְּדָרֵי מַעְלָה מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּבָרְקִים הַיּוֹצֵאִים מַיּוֹ הַחַיּוֹת מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּגָדֵל גְּדִילִים בְּאַרְבַּע קַצּוֹת מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּדַמֵּי הַקִּשְׁתׁ בַּתּוֹךְ הַעֵיֵן מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּהוֹד אֲשֶׁר הִלְבִּישׁ צוּר לַיַּצּוּרִים מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּנֶרֶד הַנִּתְּנָן בַּתּוֹךְ גִּנַּת חֲמֵד מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּזֶר הַנִּתְּנָן עַל מִצַּח מֶלֶךְ מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּחֶסֶד הַנִּתְּנָן עַל פְּנֵי חֲתָן מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּטֹהַר הַנִּתְּנָן בְּצִנּוֹף טְהוֹר מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּיוֹשֵׁב בְּסֻתֵּר לַחֲלוֹת פְּנֵי מֶלֶךְ מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּכּוֹכַב הַנִּגָּה בְּגָבּוֹל מַזְרַח מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּלְבוּשׁ מַעִיל וּבְשָׂרָן אֲדָקָה מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּמֵלֶאךֶן הַנּוֹצֵב עַל רֹאשׁ דָּרֶךְ מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּנֶר הַמִּצִּיץ מִבֵּין הַחֲלוֹת מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּיָרֵי אֲבָאוֹת בְּרֹאשׁ עִם קֹדֶשׁ מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּעֵז אֲשֶׁר הִלְבִּישׁ טְהוֹר לַפִּטְהָר מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּפַעְמוֹנֵי זָהָב בְּשׂוּלֵי הַמַּעִיל מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּצוּרַת הַבַּיִת וּפְרֻכַת הַעֲדוֹת מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּקַהֲלָה מְבֻשָׁה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּרֹאשׁ זְרִיחַת שִׁטִּישׁ עַל הָאֲרֶז מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּשׂוֹשַׁנֹת אֵן בֵּין הַחֲזוּחִים מֵרֵאָה כֹהֵן
בְּתַבְנִית קָסִיל וּכְיֶמָה מַתִּיבֵן מֵרֵאָה כֹהֵן

התפייסות

שלומית כהן אסיף, מתוך 'נשיקה בכיס ועוד נשיקה',
בהוצאת ספריית פועלים

רוצה להתפייס עם יונתן
ולא יודע איך.
כותב לו מכתב, כותב את האמת
את הדף מקמט.

אני בחדר מתהלך. צעד גדול, צעד קטן
שורק את השריקה שלי ושל יונתן.
הטלפון מצלצל אני ממחר לענות
אבל זה לא יונתן.

מחיג שלוש ספרות ראשונות
ומהסס
ושוב מרים את השפורפרת וחושב:
איך להתפייס?
אחר כך אני מחיג בלי הסוס
ויונתן עונה: "חיגתי אליך
הקו שלך תפוס."

בחום המדבר, בלי צל. התפלל יונה
לה' וביקש שירחם עליו. השיב לו ה':
אם אתה דואג לשיח הקיקיון שלא
טרחת לגדל אותו ולטפח אותו, איך
אוכל אני שלא לדאוג לאנשי עיר
גדולה?

?

ביום הכיפורים קוראים את ספר יונה.
♦ מדוע לדעתכם קוראים את ספר
יונה דווקא ביום הכיפורים?
♦ מה הסיבה שגרמה ליונה לפנות
לה' בתפילה?
♦ אם הייתם מראיינים את יונה, מה
הייתם רוצים לשאול אותו?

גדולה מאד ומהר מאד האנשים הבינו
שאינו להם ברירה. הם לקחו את יונה
וזרקו אותו אל מצולות הים.
יונה נזרק למים ובן רגע הסערה
חלפה. המים שקטו והשמש יצאה
מבעד לעננים.

היטלטל יונה בין הגלים והיה בטוח
שעוד רגע יטבע וימות. אך מה זאת?
דג גדול התקרב לכיוונו של יונה, פתח
את פיו ובלע אותו. התגלש יונה על
הלשון הגדולה של הדג ונבלע עמוק
בתוך בטנו של הדג. חמים, שקט
וחשוק היה בתוך בטנו של הדג. ישב
יונה בתוך בטן הדג וחשב על מה
שארע לו. שלושה ימים ושלושה
לילות ישב יונה בתוך בטן הדג,
ובזמן הזה החל להתחרט על מעשיו
והתפלל לה' ולבקש ממנו שישויע
אותו. שמע ה' את תפילתו של יונה
ואמר לדג להקיא את יונה על היבשה.
וכך היה. הדג שחה אל החוף ופלט את
יונה על החול הרך.

פנה ה' אל יונה ואמר לו: אני מבקש
ממך ללכת אל העיר נינווה ולומר
לתושבי המקום כי אם לא יחזרו
בתשובה העיר תיהפך בעוד ארבעים
יום. הלך יונה אל נינווה ומסר לאנשים
את דבר ה'. התעטפו אנשי העיר בשק
ואפר, הצטערו על ההתנהגות שלהם
וחזרו בתשובה.

חזר יונה לביתו ובדרכו ישב לנוח בצל
שיח קיקיון. ה' שלח תולעת שתאכל
את עלי הקיקיון ויונה מצא את עצמו

אל נורא עלילה

רגע לפני תפילת נעילה, כשהשמש מתחילה לשקוע, שרים את הפיוט שנכתב בדיוק לרגע המיוחד הזה של יום הכיפורים. הקהל עומדים מול ספרי התורה בארון קודש פתוח ושרים יחד את הפיוט שכתב רבי משה אבן עזרא.

אל נורא עלילה אל נורא עלילה
המציא לנו מחילה ביסיעת הנעילה..
תזכו ליסנים רבות הבנים והאבות
בדיצה ובצלה ביסיעת הנעילה
מיכאל שר ושראל אליהו וגבריאל
בישרו נא הגאלה ביסיעת הנעילה

התפילה האישית שלי

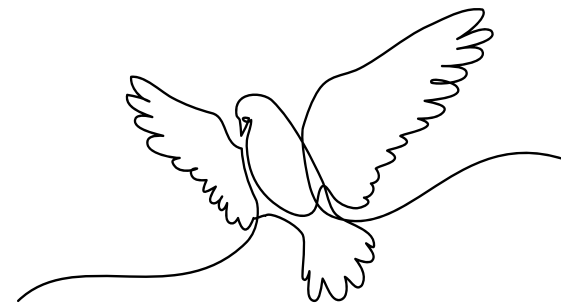

וְחָתוּם לַחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתְךָ:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה

עננו

עננו אלוהי אברהם עננו
עננו ופחד יצחק עננו
עננו אביר יעקב עננו
עננו טגן דוד עננו
עננו העונה בעת רצון עננו
עננו העונה בעת צרה עננו
עננו העונה בעת רחמים עננו
עננו אלוהי המרפכה עננו
עננו רחום וחנון עננו

אבינו מלכנו

אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה.
אבינו מלכנו מניע טגפה מנחלתך
אבינו מלכנו יסלח רפואה שלמה לחולי עמך.
אבינו מלכנו פתח שיערי שמים לתפלתנו.
אבינו מלכנו תהא היסעה הזאת יסיעת רחמים ועת רצון מלפניך.
אבינו מלכנו חננו וצננו כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה
וחסד והושיענו.